

2019-04-30

D.nr 800-5921-2019

Kontaktperson

Samhällsbyggnadsavdelningen

Linda Jönsson

010-224 14 19

linda.s.jonsson@lansstyrelsen.se

Regeringskansliet

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk SOU 2018:83

Länsstyrelsen Skåne (fortsättningsvis Länsstyrelsen) avger härmed yttrande om utredningen *Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk* (SOU 2018:83). Länsstyrelsen väljer att kommentera de delar som rör länsstyrelsernas tilltänka uppdrag samt i vissa fall andra delar med anknytning till Länsstyrelsens nuvarande uppdrag.

Sammanfattning

Detta är en viktig och efterlängtd utredning, från ett myndighetsperspektiv är det viktigt att reformer görs för stärkt rättssäkerhet. Länsstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens samlade förslag som i betydande grad avser att stärka kvalitetsutveckling, förmedling och utförande av tolktjänster för offentliga verksamheter genom granskning och tillsyn, samverkan och utvecklade statistik- och uppföljningssystem. Betänkandet ger också förslag kring struktur för olika utbildningsformer, krav på auktorisering och effektiviserad samverkan. Ur ett regionalt perspektiv har Skåne ett starkt intresse av ett förbättrat ramverk kring tolkning inom offentlig sektor, då länet till exempel har dubbelt så många tolkupdrag per capita än Stockholm.

- Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att Länsstyrelsen ska registrera och utöva tillsyn över de tolkförmedlingar som förmedlar tolktjänster till offentlig sektor.
- Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att länsstyrelsen får i uppdrag att lägga till tolkfrågor i den lägesbild som samtliga länsstyrelser tar fram två gånger om året samt uppdraget att ta fram en årlig uppföljningsrapport till regeringen.

2019-04-30

- Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag gällande att länsstyrelsernas integrationsuppdrag utökas för att omfatta kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring tolkning och förmedling av tolktjänster.

Länsstyrelsen Skånes övergripande synpunkter

Barnperspektivet

En viktig del i utredningen är att barnperspektivet lyfts fram dels gällande förbud mot att använda barn för tolktjänster annat än i undantagsfall samt att utveckla kunskapen då det gäller barnperspektiv vid tolkning för barn.

Funktionsnedsättning

Utredningens uppdrag begränsar sig till tolkar för talat språk. Specifikt exkluderas tolkar för den som har en funktionsnedsättning som begränsar förmågan att se, höra eller tala. Undantag görs på denna grund för tolkar, som teckenspråks-, dövblind- eller skrivtolkar. Vi konstaterar också att tolkar som tillgängliggör information för personer med intellektuell och kognitiv funktionsnedsättning inte heller omfattas av utredningen. Dessa grupper av personer med funktionsnedsättning har samma rättigheter till tillgänglig information enligt Sveriges åtaganden under konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Samma konvention lyfter också rätten till tillgängliga kommunikationsmöjligheter. Detta är väsentligt i relation till utredningen då den refererar till barnkonventionen som anger att varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet, och påpekar att tolk kan erfordras för att säkerställa barns rätt att uttrycka sin mening. Det är då viktigt att säkerställa att alla barn, inklusive personer med intellektuell och kognitiv funktionsnedsättning, har samma möjligheter att uttrycka sin mening och kan få tillgång till tolk anpassade efter de kommunikationshinder som det individuella barnet ställs inför.

Länsstyrelsen anser att lagförslaget hade kunnat bredda sin ambition utifrån perspektivet rättigheter för alla personer med funktionsnedsättning vilket överensstämmer med konventionen (Artikel 1). Syftet som är tydligt med att åtagandena under konventionen gäller ”alla personer med funktionsnedsättning” och exemplifierar med ”personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella och sensoriska funktionsnedsättningar”. Tillgång till information samt tillgång till kommunikationsmöjligheter är områden som omfattas av konventionen (Artikel 9) gällande tillgänglighet. En sådan breddning av förslaget hade varit av stor betydelse eftersom de grupper som hamnar utanför lagförslaget inte alltid har andra möjligheter att få tillgodosett rätten till tillgång till information och tillgång till kommunikationsmöjligheter och är särskilt drabbade av bristande tillgänglighet vilket resulterar bl.a. i rättsosäkerhet och diskriminering.

2019-04-30

Länsstyrelsen Skåne noterar att samråd med personer med funktionsnedsättning inte har ägt rum, trots att förslaget har direkt påverkan på situationen för personer med funktionsnedsättning. För att utredningen ska kunna möta samtliga samhällsmedborgares behov är samråd ett viktigt verktyg, inklusive samråd med personer med funktionsnedsättning. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som trädde i kraft i Sverige 2009, anger att konventionsstaterna ska nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning bland annat angående frågor som direkt berör personer med funktionsnedsättning (Artikel 4.2).

Länsstyrelsen Skånes synpunkter på betänkandets förslag

8 Tillsyn och samverkansfrågor

8.7 Utredningens bedömningar och förslag avseende tillsyn

Inom tillsynsområdet föreslås registrering och tillsyn av tolkförmedlingar ske genom länsstyrelsen från år 2020 för att säkra det offentliga åtagandet vad avser kvalitet, rättssäkerhet och kostnadseffektivitet i förmedlingstjänster mot offentlig sektor.

Registret över tolkförmedlingar ska vara tillgängligt och sökbart för tolkanvändare, tolkar och allmänhet i de delar som länsstyrelsen beslutar. Utvidgad tillsyn av tolkar och förmedlingar föreslås bygga på ett system för egenkontroll, kompletterat med systematisk tillsyn. Kammarkollegiet ges en utvidgad roll i tillsynen av tolkar, länsstyrelserna ansvarar för registrering av tolkförmedlingar och utformar den operativa tillsynen över dessa.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag att Länsstyrelsen ska registrera och utöva tillsyn över de tolkförmedlingar som förmedlar tolktjänster till offentlig sektor. Registrering och prövning som görs i anslutning till denna har Länsstyrelsen erfarenhet av gällande till exempel stiftelser och bevakningsföretag. Länsstyrelsen har också erfarenhet av tillsyn av näringsidkare. Eftersom det är få tillsynsobjekt som är aktuella, tillstyrker Länsstyrelsen att tillsynen koncentreras till en eller högst tre länsstyrelser, förslagsvis de tre storstadslänen. En koncentration av registrering och tillsyn av de få tillsynsobjekten ger bättre erfarenhet av registrering och tillsyn och i längden en effektivare verksamhet hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen anser vidare att de sanktionsmöjligheter som föreslås, föreläggande med möjlighet till vite och avregistrering, framstår som ändamålsenliga. Länsstyrelsen vill dock framhålla att tidsperspektivet är väldigt kort gällande uppdraget att ta fram ett register som är färdigt att användas och hållas tillgängligt för allmänheten inom de ramar som anges i utredningen.

Länsstyrelsens uppdrag föreslås även omfatta uppföljning av det kunskaps- och erfarenhetsutbyte om tolkfrågor inom länen som sker inom ramen för länsstyrelsens befintliga integrationsuppdrag. Det handlar då dels om att lägga till tolkfrågor i den

2019-04-30

lägesbild som samtliga länsstyrelser tar fram två gånger per år (under 2019 en gång) samt en årlig uppföljningsrapport till regeringen. Länsstyrelsen tillstyrker detta förslag.

Gällande kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom Länsstyrelsens befintliga integrationsuppdrag avstyrker vi dock detta förslag. Även om Länsstyrelsen har gedigen erfarenhet av att facilitera dylika erfarenhetsutbyten saknas kunskapen om dessa frågor då nuvarande integrationsuppdrag inte berör tolkning eller tolktjänster samt blir detta ytterligare ett uppdrag som åläggs Länsstyrelsen utan en tydligt kopplad finansiering.

Utredningen föreslår att Länsstyrelserna ges tre årsarbetskrafter för länsstyrelsernas register och tillsynsverksamhet samt ytterligare en årsarbetskraft för den del av uppdraget som handlar om uppföljning samt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om tolkfrågor i länen inom ramen för befintliga integrationsuppdrag. Totalt gäller det fyra årsarbetskrafter motsvarande 3,2 miljoner kronor. Länsstyrelsen anser inte att finansieringen är tillräcklig gällande register och tillsynsverksamheten. Länsstyrelsen har tidigare erfarenhet av framtagandet av liknande register med tillhörande plattform för att hålla uppgifter tillgängliga. Konsekvensanalysen belyser inte i tillräckligt stor utsträckning de kostnader och den arbetsinsats som krävs för att ta fram ett sådant register som utredningen efterfrågar.

9. Barn och anhöriga som tolkar

9.5 Utredningens bedömningar och förslag avseende barn- och anhörigtolkning

Ett förbud mot barntolkning ska enligt utredningen även tydliggöras i svensk rätt. Barn ska inte användas som tolkar, såvida det inte finns synnerliga skäl. Länsstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag om att införa ett förbud om att använda barn som tolkar. Det är ett erkännande och förstärkt skydd av barnets rättigheter och möjliggör för ett stärkt barnrättsbaserat förhållningssätt i myndigheters möten med enskilda.

9.5.1 Beställarkompetens och tolkning för barn

Bemötande av barn som inte talar svenska kan innebära behov av tolkstöd. Utredningen ser behov av insatser som rör barn och barnperspektiv i utbildning, fortbildning och information för tolkar, nuvarande och blivande tolkanvändare. Kammarkollegiet föreslås få i uppdrag att ta fram utbildnings- och informationsmaterial riktat till tolkanvändare inom offentlig sektor. Insatserna ska särskilt beakta vikten av barnperspektivet vid tolkning för barn och de behov av utbildning och andra åtgärder som kan finnas.

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att kammarkollegiet ska få i uppdrag att ta fram utbildnings- och informationsmaterial riktade till tolkanvändare inom offentlig

2019-04-30

sektor. Länstyrelsen vill särskilt understryka betydelsen av att detta görs i samråd med myndigheter och organisationer med särskild kompetens och uppdrag som rör barnets rättigheter.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektör Ola Melin, efter föredragning av Linda Jönsson. I beslutets beredning har även avdelningschef Peter Cavala, t.f enhetschef Åsa Stenbäck Holmér samt sakkunniga inom myndigheten deltagit.

Ola Melin

Linda Jönsson

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.